

[Niels Petersen.]

tænke sig noget saadant som uden videre at fordømme Krigen; det var jo rene Fantasterier og Drømmerier.

Saaledes ræsonnerede man lige til 1914; ja, der vilde neppe nok have været Enighed om under alle Omstændigheder at betegne Krigen som et Onde — det ærede Medlem Hr. Borgbjerg har allerede været inde paa, at dette var man ingenlunde paa det rene med, det kunde man ikke saadan uden videre sige, at Krigen var et Onde, tværtimod, den kaldte jo alle de bedste Egenskaber hos Menneskene frem, Modet og Ridderligheden og Selvopofrelsen og alt, hvad man kunde nævne i saa Henseende. Det ærede Medlem Hr. Borgbjerg nævnte ogsaa Feltmarskal Moltkes Udtalelser; jeg kan tilføje, at Moltke sluttede disse Udtalelser med at sige: Den evige Fred er en Drøm, og det er ikke en Gang en skøn Drøm.

Det er muligt, at der endnu i 1928 findes Folk, der vil sige, at den evige Fred er en Drøm, men jeg tror ikke længere, nogen vil paastaa, at det ikke skulde være en skøn Drøm. Tværtimod, nu er alle enige om, at Krigen er et Onde og det frygteligste Onde, der overhovedet tænkes kan. Deraf ser man, hvilken Udvikling der i saa Henseende har fundet Sted i Løbet af disse 12—14 Aar. Moltke havde jo mange Meningsfæller den Gang; selv om de maaske ikke talte om, at det ikke var en skøn Drøm, var de sikkert nok; af samme Mening som han, og hvad de ledende Statsmænd angaar, fastholdt de, at Krigen maatte betragtes som et lovligt og efter Omstændighederne nødvendigt Middel til Afgørelse af mellemfolkelige Stridigheder; Krigen var, sagde man, blot en Fortsættelse af Udenrigspolitikken under andre Former.

Det var Verdenskrigens Rædsler og Ødelæggelser, der fremkaldte et Omslag i hele Betragtningen, et Omslag, der fik sit direkte og betydningsfuldeste Udtryk i Oprettelsen af Folkenes Forbund. Folkeforbundspagten sonderer, som bekendt, mellem lovlig og ulovlig Krige og søger at trække snævre Grænser for de lovlige Krige. Nu kan man sige, at det er rigtignok en trist Sondring, man gør i saa Henseende, og Bevægelsen er lykkeligvis ogsaa gaaet videre, siden Folkeforbundspagten kom i Stand;

men den Gang var dette Fremskridt ganske umaadeligt, thi før den Tid var enhver Krig lovlig, der var ingen, der vilde give Afkald paa Adgangen til at benytte Krigen som et lovligt Middel.

Nu pegede det ærede Medlem Hr. Holger Andersen med Rette paa, at den Deklaration, der fremkom fra Folkeforbundsfor­samlingen i 1927, for saa vidt gik et Skridt videre, som den gik imod enhver som helst Angrebskrig. Ja, det er rigtigt, men Mangelen er den, at den udtrykkelig sagde: det er alene *Angrebskrigen*, vi vender os imod. Det, der behøvedes, det, der vilde være Udtryk for den Tankegang, der har udviklet sig, var et almindeligt Forbud mod Krig, at faa Krigen som saadan stemplet som ulovlig og forbryderisk. Dette sker gennem Kellogg-Traktaten, og jeg kan ikke skønne andet end, at de Ord, der staar i den, er fuldkommen klare og tydelige.

I Artikel I udtales en Fordømmelsesdom over det at tage sin Tilflugt til Krig, og i Artikel II udtales, at

„de høje kontraherende Parter er enige om, at Afgørelsen eller Løsningen af alle Uoverensstemmelser eller Stridigheder, som maatte opstaa dem imellem, af hvilken Art eller Oprindelse disse end maatte være, aldrig maa søges ved andre end fredelige Midler“.

Men saa siger man: Ja, men naar man nu ser paa Forhistorien, er der jo alle disse Begrænsninger, alle de Forbehold, alle de Fortolkninger, der er opstillet; det er dem, man skal se paa.

Jeg er enig med den højtærede Udenrigsminister i, at det, man skal se paa, er Traktaten selv, det er Traktatens Ord, og de efterlader ingen Tvivl. Det er blevet fremhævet nu fra flere Sider, og det er fuldkommen rigtigt, at Kellogg-Traktaten er, hvad man kalder en moralsk Afrustning; det er de førende Magter omkring i Verden, der herigennem anerkender og fastslaar, at det maa være forbudt at tage sin Tilflugt til Krig.

Det er rigtigt, at dette alene er en moralsk Erklæring fra Staternes Side, men i Løbet af 12—14 Aar er man altsaa dog naaet til, at Staterne med Storstaterne i Spidsen kan samle sig om en Erklæring, der betegner Krig i al Almindelighed som forbryderisk og fastslaar, at Stridigheder, af hvilken